

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

D.G. - Miner

I: Profesiile părinților dumneavoastră...părinții dumneavoastră

R: Miner

I: Miner. Unde a lucrat?

R: La Săsar

I: Săsar...și el miner

R: Cu marele stahanovist Săcăliș, ăla care îi statuie

I: Deci statuia din fața Centralei

R: Statuia din față, tata a fost ajutorul lui

I: Tata dumneavoastră ajutorul lui...Deci sculptorul s-a inspirat de la acest Săcăliș

R: Săcăliș

I: În anii 60, ați intrat direct în mină, nu?

R: Nu. Am lucrat ca șofer un timp și pe urmă am intrat în mină ca să primesc și eu o pensie mai bună. Că așa era vremurile atunci și...am tot rămas acolo...21 de ani...pe urmă am mers în pensie în 89, înainte de Revoluție, în august, și pe urmă iară m-am dus și am mai lucrat pe mașină vreo câțiva ani și pe urmă am rămas acasă

I: Ați făcut școala de mineri?

R: Da...

I: Cum era înainte?

R: Făceam 6 luni scos din producție

I: Da...

R: Și ajutor și miner. Și am făcut și aia de artificier. Am lucrat, am lucrat ca miner, ca zidar, că betonam mai mult

I: Am înțeles. Cursurile au fost deci importante pentru devenirea dumneavoastră

R: Da...

I: Au fost...dar de fapt și de drept meseria ați învățat-o la locul de muncă, nu?

R: La locul de muncă...

I: De la cei mai în vârstă...

R: Da și normal, de vagonetar primul, nu?

I: Da...da...

R: Am mânat suitoarea, chiar suitorul ăsta de la Usturoi, galeria care merge de la Dubla Săsar, dacă că dumneata știi, la Dealul Crucii. Între Dealul Crucii și Dublă, am mânat un suitor până sus, vreo 100 și ceva de metri.

I: Să ajungă la suprafață?

R: Să ajung la suprafață. Și am scos o galerie de vreo 30 de metri – 40, din suitor, afară pe Valea Roșie, unde s-o făcut compresoarele. Eu am scos suitorul ăla, eu l-am betonat tot, galeria.

I: Deci meseria de miner nu presupune numai minerit

R: Nu, e complexă, îi tot ce trebuie: și dulgher și miner și constructor și betonier. Betonam în bolțari, betonam în...unde era nevoie betonam în monolit.

I: Sunteți căsătorit? Aveți copii?

R: Da, trei fete am avut, adică și acuma le am.

I: Ar fi dificil să vă întreb dacă s-au dus spre minerit...dacă au urmat tradiția tatălui lor...ca fete...

R: Da de unde...

I: Dacă ați fi avut băieți i-ați fi îndemnat să lucreze în minerit?

R: Nu...nu...nu...

I: De ce?

R: Nu...păi e o meserie grea, urâtă.

I: Da, dar își oferă și satisfacții

R: Aaa, îți oferă satisfacție da nu cred că se vor mai redeschide vreodată minele

I: Am înțeles

R: ...subterane

I: Da...

R: Poate cariere da...

I: Sunteți o persoană religioasă?

R: Da....

I: Acest lucru v-a ajutat în meseria dumneavoastră?

R: Cred că da...

I: Da?

R: Cred că da. Fără accidente, fără... Doar un deget am avut rupt, atât...ăsta. Mi-a dat o piatră pe o dungă de vagon ce a venit din rostogol și l-a rupt...atâta. În rest accidente n-am avut, în anii ăștia cât am lucrat, 21.

I: La ce mine ați lucrat? Numai la Săsar?

R: La Herja am început, și la Săsar am terminat.

I: La Herja câți ani ?

R: La Herja am lucrat vreo 4 ani jumate, acolo am făcut școala de ajutor, și pe urmă am trecut la Săsar, aici am făcut-o și pe aia de miner, pe urmă aia de artificier. Profesor ne era directorul C. Și cu ălălalt cum îi zice, brunetul ăla, R., dacă l-ați știut. Ăla a bătut o dată un miner, și a fost sancționat de la Trustul Minier, l-a dat prin alte părți, pe la Baia Sprie, pe la Șuior, nu știu...

I: Da de ce l-o bătut?

R: Juca cărți în vânglu. Și ăla o strigat la ei că „Fără cărți!”, ăsta o zis un „ciuciu” și ăla a venit și i-a dat o palmă. Directorul era inginer pe post de director. Și atunci ăsta l-o dat în judecată. Ce o făcut, ce o luat nu știu.

I: Ce diferențe erau între Herja și Săsar?

R: Era mai organizată Herja, mai organizată. Era directorul P., era un om foarte sever, nu permitea orice. Și era mai mecanizată un pic. Și puțul și trasul vagonetilor era altceva...

I: Poate și pentru că era mai concentrată un pic decât....

R: Da...

I: Decât Săsarul care-i întins pe....

R: Da, acum și Herja, am auzit că după ce-am plecat eu, s-a apucat să dea la Flotația Centrală minereu tunel, în subteran. Înainte se purtau cu mașinile de la siloz

I: În ce consta munca dumneavoastră efectivă? Sau mai bine povestiți-ne o zi de muncă obișnuită...

R: Păi, înaintare, făceam înaintare. Dacă era roca slabă mergeam câte 5-6 metri, ne opream, ne întorceam, betonam. Pe urmă iară mai înaintam. Nu aveam numai o muncă, orice, pus cale ferată, băgat traverse, ...știi cum se băgau așa că...greu...greu.

I: Puteți să ne povestiți o zi din...o zi din viața dumneavoastră la mină? De la...de când plecați de acasă și până reveneați...

R: Păi plecam la 5 dimineața, mergeam la baie ne dezbrăcam, ne îmbrăcam în hainele de muncă, mergeam la vângluri, la trenuleț și ne duceam înăuntru. Mergeam, făceam apelul și eram repartizați, deci știam de la începutul lunii locul unde eram repartizați și ce vom face: o înaintare, un suitor, un abataj. Trăgeam cu scripetul, rambleiam, tot ce se lucrează în mină. Un miner trebuia să știe de toate. În afară de mecanic de mașină de extracție, acolo nu puteai merge, acolo trebuia un specialist. Și apoi, la puț îmi băgam vagoane și la ce trebuia făcut, încărcam din rostogoale...

I: Ați prins perforajul pe uscat?

R: Nu, tata l-a prins. Tata a murit la 62 de ani...

I: Din cauza...

R: Da, din cauza prafului

I: Silicozei

R: El a perforat, mai ales suitoarele se mânau pe uscat, tot praful ăla îl beai, îl inhalai. La betonările astea mult ciment am înghițit, că cimentul venea în vagonete, vărsat, și apoi îl dădeai cu lopata, făceai grămezi, răsturnai un vagonet de nisip, balast, pe urmă cu lopata dădeai din vagon ciment. Făcea praf oricum, îl înghițeai, că n-aveai ce face. Și de aveai un ventilator pe galerie sau ceva, nu învingea să-l tragă. Așa că a fost foarte greu, greu de tot.

I: Ieșeați, făceați contraapelul în mină, nu?

R: Făceam contraapelul în mină da, ca să știe că au ieșit toți de la locul de muncă și pe urmă ieșeam afară, mergeam la baie, dacă aveam apă caldă, aveam, dacă nu, cu rece. Vai de capul nostru, frig, fără căldură.

I: Îmi povesteți la un moment dat chiar veneați acasă și vă spălați...

R: Da, când ieșeam pe Dealul Cruci ieșeam pe aci, veneam acasă și făceam baie.

I: Unde...de pe Minerilor...

R: Da de aici de pe Minerilor, ieșeam și veneam acasă și făceam baie, mă spălam, că am lucrat și în Dealul Crucii vreo 2 ani, când am mănât suitorul ăla ultima dată, să aibă aer comprimat Dealul Crucii, că era departe.

I: De care lucrare vă aduceți așa aminte mai....

R: Mai periculoasă?

I: Periculoasă și care v-o dat o satisfacție deosebită când ați terminat-o...

R: Aa, o betonare, o traversare betonată cu pantalon

I: Adică în Y?

R: Așa da și și cruce, întâi cruce, și pe urmă pantalonul. Aia a fost mare lucrare mare. A durat vreo 6 luni până am făcut-o. La Dublă a fost asta, spre Valea Roșie, Săsar, Dealul Crucii, că s-a surpat acolo ceva și m-o băgat pe mine acolo și mi-a dat trei schimburi. Am fost câte 6 pe schimb. Trebuia să sapi o fundație puternică acolo, trebuia să faci o fundație tare și pe urmă să faci cintrele alea, să dai comandă să îți faci cintrele alea. Le făceau afară la atelier, veneai, le cuplai și pe urmă cu scândurile cofrajul. Și rostogolul de aici care îl mănă în bolțari de la Dealul Crucii și Valea Roșie, și ăla mi-o dat satisfacție că trebuia să îl fac rotund, cu bolțari circulari speciali. Aveam chiblă, rostogolul care dădeam sterilul jos și suitorul pe care urcam materiale, lemne, granturi, tropane, ce trebuia.

I: Cunoașteți Săsarul foarte bine...cam cât beton credeți că s-a băgat în mină?

R: Vai de capul meu. S-ar construi în jurul României o autostradă. Cât timp am lucrat eu, d-apoi alții, păi zilnic intrau câte 40-50 de vagoane de ciment numai la Sofia, d-apoi în Valea Roșie, d-apoi în Dealul Crucii.

I: Care erau condițiile de muncă, în afară de greutatea fizică a lucrului? Căldura, mizeria...

R: Grele foarte. Căldură, căldură, apăi erau condiții că nu încăpeai cu lopata, trăgeai cu sapa în troc, în troc încărcai și încărcai în vagon. Mai ales la înaintare, nu să ai tu un Rocoman sau ceva sau o mașină de încărcat. La urmă au mai venit dar nu în toate locurile. De exemplu, galeria care am mînat-o din Dealul Crucii de am ieși la Valea Roșie, aia numai din troc. Și am urcat două axe de vagonet și am făcut o ladă pe ele și cu aia căram la rostogol, mînam din interior spre afară. De multe ori am pus scânduri în loc de șină, scânduri, și pe alea împingeam, acolo o fost greu, foarte greu. Și pe urmă de afară, după ce-am terminat, am început betonarea de afară înăuntru, pe unde au băgat conductele pentru aer. Acuma sunt varză toate, tot e părăsit, cred că toată mina îi inundată acuma, cred că nici mașina de extracție n-au scos-o afară.

I: Accidente...

R: Găuri stătute. Dacă perforai o gaură stătută erai gata, dacă din greșeală ai scăpat perforatorul acolo, tija acolo, ai murit pe loc

I: Erau frecvente?

R: Erau. Cât am stat eu la Săsar au fost vreo 4 - 5.

I: Iar frecvența cea mai mare a accidentelor, care era cauza?

R: Accidente?

I: Da...

R: Păi se întâmpla și pe galerii. Se stingea lampa, dădeai în el. Veneau cu locomotivele alea, afumau de nu vedeai nici un deget, nu să vezi lampă sau ceva, dădeai peste el că n-aveai ce face. Era, era groaznic, nu-i bine a povesti. Cădeau mulți în rostogoale, mulți au căzut în rostogoale. Alții se urcau să bage exploziv să-l puște că nu-l putea slobozi, nu-l putea porni materialul, și când lucra el acolo a venit pe el și l-a omorât acolo. A venit pe el tot materialul ăla și. multe, multe... Apoi ruperi de picioare, de mâini, erau floare la ureche.

I: În afară de aceasta bineînțeles...mineritul este foarte susceptibil la boli profesionale.

R: Da. eu am silicoză. Sufăr da, numai cu spray-uri. Am medicamente de câte 6 milioane iau pe lună, am trei feluri de spray-uri, plus din celealalte. E depus praful ăla de siliciu în plămân și nu lasă plămânul să funcționeze. Eu dacă mă duc până în drum și vin înapoi, suflu ca foalele alea. Foarte grea, o boală... Noroc că nu beau, nu fumez, că de beam și mai fumam, eram dus, adică am 40 de ani de când nu beau nimic și vreo 30 de fumat.

I: Ați fumat?

R: Am și fumat, urcam cu lemnul în sus pe scară și cu țigara în gură. Așa era, Carpați fără filtru, că erau mai tari...

I: Da...la ce nivel erau câștigurile salariale? Se putea descurca o familie dumneavoastră cu ce câștigați?

R: În jur de 4000. Mă descurcam, că știți cum era cu mâncarea, vai de ea, nu găseai, trebuia să stai la rând, se omorau pentru o juma de kil de ulei, mureau aicea în centru la rând, un kilogram, două de carne dacă luai într-o lună erai domn, și acelea cu bătași și cu înghesuieți. Bine nu a fost, acum ar fi bine, da nu mai sunt bani, nu ajung banii.

I: Știți tehnici vechi din minerit care s-au folosit...pe care dumneavoastră personal nu le-ați folosit? Tatăl dumneavoastră....

R: Era vagonetul de lemn. Am găsit pe galerii vechi, am găsit, chiar eu am găsit vagonet de lemn, cu roți și pe lețuri de lemn, pe scânduri de lemn mergeau cu el. Da...ăla l-am găsit eu în Wilhelm, o galerie părăsită și atunci au băgat-o la redeschis. Și altceva, daltă, ciocan, de astea găseai pe acolo, prin minereul ăla vechi, cum lucrau ei. Lucrau manual, da numai pe filon.

I: Știți ceva de povestea Dealului Crucii că ar fi fost inundat? Când o venit rușii?

R: Da. L-au inundat pur și simplu că acolo era aur mult.

I: Și decizia cine-o luat-o?

R: Apoi asta numa ei știu...nu-mi dau seama. Da, ca să nu-l scoată nimeni.

I: Cunoașteți legende, superstiții, povești despre...

R: Apoi povești aveam acolo înăuntru la Dealul Crucii aveam o mănăstire unde mergeam, ne rugam ne rugam înainte de lucru.

I: Ce sărbători religioase erau specifice minerilor...sau laice...

R: Nici una...

I: Nici una

R: Și ziua de Crăciun și ziua de Paști și oricând lucram în afară de 23 august și 1 mai

I: Da Capela era

R: Capela era...

I: N-a spus nimeni nimic, n-a avut nimic de comentat

R: Nu, nu, nu. Crucea și capela erau acolo, nu s-a atins nimeni de ele

I: În vremea comunismului

R: Nu, nu că nu lăsa minerii. Și duceam flori la ea acolo și duceam...

I: Da era Ziua Minerului?

R: A...da..10 august Ziua Minerului, atunci îți mai dădea câte un 200 de lei, câte o sută, două, cum se îndurau ei

I: Ați avut vreodată sentimentul apartenenței de o comunitate specială că totuși e o comunitate specială aceia a minerilor? V-ați simțit mândru că sunteți miner?

R: Nu știu. Că am primit și diplome, am fost pe panoul de onoare, dădeau tot felul de stimulente ca să te încurajeze știi, da bani, fix pix. Bani trebuia nu de aesteaa...

I: Cum erai privit față de ceilalți? Să spunem vecini care nu lucrau în minerit...erau anumite...

R: Erai înjosit..., „Aia-i meserie mineritul?” Da....cine se duce? Proștii, așa ziceau, proștii, cei fără școală, că de hei-rup trebuia acolo nu de școală.

I: Da totuși mândria v-a rămas...sunteți mândru că ați fost, că ați lucrat în minerit?

R: Măi auzi, mulțumesc lui Dumnezeu că uite din 89 de când am rămas în pensie, încă mai trăiesc. Am 82 trecut, pe 83.

R: Era mai aerată, da...

I: Ce a însemnat totuși pentru dumneavoastră totuși să lucrați în minerit?

R: Păi m-am dus pentru salariu...pentru bani. Pentru a întreține familia, pentru altceva n-ai avut pentru ce merge. Da, erau salariile, afară erau mici, erau pe jumătate cât acolo și asta m-a atras, altceva nu.

I: Ce sentimente vă încearcă acum când rememorați așa trecutul?

R: Nici nu-mi vine să-mi mai amintesc

I: Nu?

R: Nu. Nu-mi vine să-mi amintesc. Am un vecin aici mai sus care, când mă-ntâlneam cu el, numai de mină îmi spunea, el numai de mină vorbea. Zic: „Măi Nicolae, atâta îs de sătul de mină, nici nu vreau să aud de ea, cât am pătimit și câte greutateți am dus acolo”. Dar el nu...tot așa... A lucrat la Șuitor, în carieră, afară, la aer curat.

I: Credeți într-o revenire a mineritului?

R: Nu...nu...niciodată...

I: Și oare nu-i păcat pentru zona noastră că dispăre mineritul așa cu totul...nici măcar amintirea nu mai rămâne din el....

R: Nu-i păcat. Da se poate decoperta, să începi de la suprafață, se poate decoperta, doar sunt utilaje, dacă vrei să scoți ceva...

I: Deci viitorul numai în carieră...

R: Numai. Și împrăștii sterilul și te duci pe filon, tot cu excavatorul scoți, acum sunt utilaje puternice nu cu trocul, sapa și târnacopul.

I: Ce credeți că ar mai fi de adăugat?

R: Adică cum?

I: Ce mai aveți dumneavoastră de adăugat?

R: Dacă aș fi să mai fiu o dată nu m-aș mai duce. Să mai fiu tânăr, nu m-aș mai duce. Nici copiii mei nu i-aș îndruma spre așa ceva.